

H. BECKH

Eva

Gen. 2, 15—20.

Člověk, jak původně žije ve světle ráje, není ještě vlastně odloučen od svého božského tvůrce. Jahve, jenž mu vdechl pozemský vzduch a vštípil prvek prachu země, který v sobě člověk nosí, jsa ještě nevinný a nevědomý, jest sám ještě jako duchová nebeská část člověka celým obsahem jeho vědomí. Spojení vesmírného principu mužského a ženského, jež bylo tajemstvím člověka prapočátků, tvora Elohimů, žije v člověku ještě tak, jak je vyjádřeno ve jménu, které samo zrcadlí duchovost člověka, ve jménu Jahve, JHVH. V nevině své blízkosti Bohu, v harmonické rovnováze s nevinnými božskými silami své plně lidské bytosti, »buduje« člověk ještě tvůrčími silami své zemské okolí, svou vlastní pozemskou bytost.

Blížkost Boží, v níž nevinný, nad protiklad pohlaví ještě povznesený člověk žije ve svém rajském vědomí, projevuje se v síle božského tvůrčího slova, které prochází člověkem ještě neporušené. Řeč byla ještě nadsmyslová, nestala se ještě pozemskou. Člověk, tak jak žil v ráji, byl sám ještě nositelem vesmírného slova. Prožíval sebe a okolí — člověk a svět nebyli ještě odděleni jako dnes — ve vesmírném slově. Co potom sám vylučuje ze své bytosti jako nižší organismy, tomu dává jména z podstaty

božského vesmírného slova. Slovo, tajemství dávání jmen, které bylo v pra- počátku u Boha, jest nyní u člověka, poněvadž člověk sám jest ještě u Boha. Božskou sílu slova, žijící v tajemství dechu samého, ze sebe ještě nevydal, nestala se ještě jeho zevní pomocnicí.

Jedno z tajemství jména JHVH jest, že praženský princip vesmíru, Eva, dříve než se zevně spojila s Adamem, byla ještě v božském světle bezprostředně spojena s rukou božského tvůrce. Zmínili jsme se, jak to Michelangelo vyjadřuje svým obrazem »Stvoření Adama«. Tehdy onen pra-ženský princip vesmíru nebyl ještě HVH (hebrejský tvar jména Eva), nýbrž HVH, božské prabytí, božská ženská prasila. Teprve vlastně po pádu do hříchu stalo se toto duchové pozemským, což dochází jazykového výrazu v přechodu duchového H v pozemské H (= Ch). Tu teprve pra-ženský princip vesmíru dostává jméno HVH, Eva, pramatka života: »Dal pak byl Adam jméno ženě své Eva, protože ona byla máti všech živých«. (3, 20).

Gen. 2, 21—25.

Toto pozemské stvoření Evy má svůj předchozí stupeň v tom, jak se ještě v předzemském nadsmyslu, v ráji, od člověka odděluje a vstupuje do vnějšího

bytí jako jeho ženská část. Tuto událost, která jest podstatným obratem ve vývoji lidského vědomí, sestup člověka na zemi, vypravuje nám Genese v obraze Adamova spánku. Při výstupu z dnešního pozemského vědomí k zapomenutým výšinám světla, jak jsme shledali, pomáhá zjasnění spánku, bdění ve spánku. Naproti tomu Adamův spánek jest nikoliv výstupem, nýbrž sestupem do pozemského vědomí a do pozemské temnoty, jest tudíž obrazem stále hlubšího usínání a ztemňování původního vědomí. S hlediska duchovna jest ovšem dnešní »bdělé vědomí« hlubokým spánkem lidské duše. Tak porozumíme snadno první části obrazu Genese: »Protož uvedl Jahve Elohim (Hospodin Bůh) tvrdý sen na Adama, i usnul«. Ve svém dřívějším vyšším rajském vědomí neměl člověk ještě zapotřebí spáti. Nyní naň přichází první spánek, co dnes člověk pociťuje jako nutnost spánku, mělo tenkrát svůj první, vývojově dějinný začátek. Musíme si ovšem také při tomto »Adamově spánku« ujasnit, že člověk nebyl ještě takový, jako jsme dnes my, a že i jeho »spánek« byl něco jiného nežli náš dnešní spánek, že líčené zde pochody dějí se ještě vysoko nade vším dnešním pozemským bytím a pozemským vědomím. Šeření původního vyššího vědomí, zatemňování vědomí, klesání člověka do duchových oblastí, které, třeba vždy ještě velmi světlé, jsou přece proti oblastem prasnětlá již šeré, snové, ztlumené — to je to, co se nám projevuje obrazem onoho spánku. Nejde při tom jen o biblickou imaginaci,

o obraz Genese, nýbrž — mohli bychom říci — o oliraz všeobecně lidský, o obraz, který vystupuje zvláště tam, kde ještě stavy staršího jasnozření inspirativně působily do literatury jako v pohádkách a v starých pověstech. Myslíme na pohádku o Mariině dítku, na ubohou dívku, která směla dlít v nebi u Panny Marie, ale pro lež byla od ní za trest vykázána z nebe. »Tu dívka klesla do hlubokého spánku, a když se probudila, ležela dole na zemi v trní«. Nebo na pohádku o Šípkové Růžence, kde královská dcera, píchnuvši se větvenem, upadá do hlubokého stoletého spánku, až přijde královský syn a polibkem ji vzbudí. V tomto krásném obrazu pohádky spatřujeme reálné pochody v lidském vědomí, které také v určité době ztrácí atavistické síly a zbytky starého jasnozření a šefíc se, přechází do doby vědomí rozumového, onoho »bdělého« vědomí, které naproti vyššímu duchovému vědomí jest přece jenom spánkem, v němž lidstvo dále dřímá tak dlouho, až z oblastí, z nichž kdysi sestoupil Kristus, zase nám přijde vyšší vědomí, a lidská duše, oprostíc se ze své pozemské těsnosti, opět se otevře vesmírným dálavám a vesmírnému světlu. Podobný motiv nalézáme v severské pověsti jako Valkýru, jež jest Votanem pohřížena do spánku a pak se zasnoubí pozemskému muži, který ji probudil. Z vědomí bohů přechází Valkýra spánkem do vědomí lidského, pozemského. Tak přechází spánkem též Adam, člověk Genese, z vědomí, jež bylo ještě zcela vědomím bohů, do jiného, které jest již mnohem zemštější a lidštější,

i když je stále ještě mnohem vyšší, světlejší a duchovější než naše dnešní vědomí.

V čem záleží ono ztlumení a zúžení ve vědomí rajskeho člověka? Co je to vlastně, co Adam ve spánku ztrácí? Čím bylo jeho vědomí dříve božstější? Zde si musíme vzpomenouti, jak božství a podobnost člověka prapočátků, Adama Kadmona Bohu záležely v tom, že jeho vědomí objímalo ještě vesmírné dálavy, že ve svém vědomí ještě nevypadl z kruhu věčnosti. Oba prapůvodní protiklady stvoření, na jichž rozvoji se zakládá všecken vývoj světa, uzavíraly se v něm ještě v kruh věčnosti; tím že muž a žena byli v něm ještě spojeni, bylo jeho vědomí ještě čistým zrcadlem vědomí Jahveho. Tato spojitost mužství a ženství v nitru vlastní bytosti je to, co člověk zezemštěním svého vědomí, dolů ho stahující silou vštípeného mu zemského prvku, nyní ztrácí. Tím se kruh jeho vědomí zužuje, neobepíná již světové dálavy, bytosti, které byly před tím vlastně jen součástmi jeho vlastní fyzické a éterické organizace, vyloučil nyní člověk ze sebe jako zevní bytosti, jako části obklopujícího jej okolí. A jako ženskou část své bytosti vyloučil to, v čem před tím, pokud to ještě bylo v něm, především záležela svět obepínající plnost jeho vědomí. Před tím byl jen člověkem, nyní se stává mužem a ženou, muži v něm se ženský protějšek stal zevním okolím. A je to ta část jeho okolí, skrze niž se hlavně jeho vědomí probouzí jako pozemské, skrze niž se toto vědomí pozvolna stává vědomím smyslovým. Prostřed-

nictvím ženského protějšku probouzí se život smyslů. A tento protějšek probouzí vzpomínku na dřívější Božství. Vědomí člověka, ve vnitřním kruhu zúžené, stalo se navenek bohatším.

To vše staví před nás bible způsobem, jak potom dále dopřádá obraz o spánku Adamově. »A Jahve Elohim (Hospodin Bůh) — tak říká Genese 2, 22 — z toho žebra, kteréž vyňal z Adama, vzdělal ženu a přivedl ji k Adamovi«. Před tím se praví, že vyjímá jedno z žeber člověka a to místo zase zceluje. V obraze žebra vidí Genese to, co má člověk dříve v nitru své bytosti a z čeho pak je utvořena žena. Jako jiné věci, o kterých se zde mluví, je také žebro obrazem pro nadmyslnost, neboť rajský člověk ještě dlouho neměl pevnou kostru, jako máme dnes my, a také jeho fysická substance byla ještě éterická. Podivuhodně zrcadlí se ve slovech úžasu, která pak Genese dává po oné události člověku promlouvati, skutečnost vědomí, jak člověk nyní prožívá v Evě svůj vnější svět, jak se jeho vědomí jiným způsobem, než mohlo býti před tím, stává vědomím o vnějším světě. A hluboký význam má i obraz poslední věty: »Byli pak oba nazí, Adam i žena jeho, a nestyděli se«. Obrazem nahoty nehledíme na dnešní fysickou postavu člověka (kterou tehdy člověk ještě neměl), nýbrž na jeho pozemskou část vštípenou mu Jahvem, kterou měl tenkrát. Měl ji v sobě, ale ještě o tom nevěděl, byl si jen vědom svého rajského původu z Božství. Mí ti na sobě pozemskou bytnost a uvědomovati si ji, v obraz-

né mluvě bible znamená: cítiti se nahým, býti nahý a věděti o tom. A pro duchové vědomí muselo by se takové vědění o nahotě stati studem před sebou samým. Rajský člověk nestydí se za svou nahotu, protože si ji neuvědomuje, protože o tom, co v sobě nosí jako zemský prvek prachu, ještě nic neví. V nevinnosti žije ještě ze sil stromu života, se stromu poznání ještě nejedl. Jenom éterického živlu světelné země je si člověk vědom, nikoliv toho, co v sobě nosí jako prvek prachu země a prvek smrti. Tím že jeho vědomí se ještě zcela oddává záři rajského světla, jest i jeho zemská substance fysická ještě úplně pohroužena do éterického živlu světelné země jakoby oděna do zářícího šatu."!